

Försättsblad Prov Original

Kurskod	Provkod	Tentamensdatum
S V 0 0 9 G	M 2 1 0	2 0 1 8 - 1 1 - 0 9
Kursnamn	Svenska språket GR (B)	
Provnamn	Språken i Norden och det svenska språkets historia	
Ort	Sundsvall	
Termin	H18	
Ämne	Svenska språket	

Mittuniversitetet

MID SWEDEN UNIVERSITY

Tentamen

Kurs: Svenska språket (GR) B, 30 hp

Moment: **Språken i Norden och det svenska språkets historia, 9 hp**

Examinatorer:

Elzbieta Strzelecka, tel: 010 142 81 75 och Daniel Jacobson, tel: 010 142 87 78

Datum: 2018-11-09

Maxpoäng: 100p, Betyg: A = 92p, B = 84p, C = 76p, D = 68p, E = 60p

.....

Instruktioner:

- **Tillåtet hjälpmedel:** FORM(lära under) förändring. (Ett 14-sidigt häfte utarbetat vid Inst. för svenska språket, Göteborgs universitet). De studerande har själva med sig häftet och de kan ha gjort omfattande anteckningar i det, men detta har ingen betydelse.
- Svar lämnas på separata blad som tillhandahålles av skrivvakt. Skriv **inte** på baksidorna!
- Skriv tydligt för att undvika feltolkningar.
- Ange inlämningstid.
- Detta frågeformulär ska bifogas tentamenssvaren.

Lycka till!

.....

TEXT 1.: Ur *Själen tröst*: Legend om den helige Hieronymus

1 Eentidh laa leonit j buskomen oc soff. Oc ther komo köpmen farande
2 medh chamelum. The toko asnan oc fördho han medh sik bort. Tha leonit
3 wacknadhe, war asnin borto. Tha took han rädhelika til at ryuta oc lop badhe
4 atir oc fram at leta. Tha han ekki fan asnan atir, gik han dröfdhir heem til
5 klostrit oc stodh widh portin. Oc fore blyghdh thordhe han ey in ganga. Tha
6 brödhirne sagho, at han kom nu senare heem än han war förra wan oc borto
7 war asnin, thänkto the, at han for hungir skuld hafde ätit vp asnan. Tha wordho
8 the wredhe vppa han oc wildo ey gifwa honom sina prouento, som the
9 pläghadho, vtan saghdho swa som snybbande honom: ”Gak oc äth thet thu
10 hafwir aff asnanom leeft”. Oc äptir Sancti Ieronimi budh befälto the honom
11 asnans ämbite. The leddon til skox oc lagdho widh oppa hans ryg. Then
12 matte han bära hem til klostirs. Thetta giordhe han opta medh thulumodh oc
13 spekt.

14 Een dagh han hafdhe giort sit ämbite gik han vth oppa markena och
15 sagh lankt fran sik köpmen fara medh chamelum oc klostirsins asna främarst
16 aff them allom. Ther är sidhir j them landom, tha köpmen föra thera godz
17 medh chamelum, tha gaa chamelane vth at radh, hwar äptir androm, oc j asne
18 gaar fore medh eet tugh om halsin, oc honom fölghia the alle. Tha leonit
19 kände asnan, kom thet bradhelika löpande, grymt oc wret oc rädhelika
20 ryutande, oc slo iordhena medh sinom stiärth.

1. Frågor till Text 1. ”Lejontexten”:

a) 1. Hur kan vi utifrån vårt nutida svenska språk sluta oss till att det var kort *a*-ljud i *war* och *wan* (rad 6)? (1 p)

b) I texten står bokstaven *f* för två olika språkljud (fonem). Kommentera med exempel! (2 p)

c) Finns det något i texten som tyder på att vokalen i ’hem’ var lång i fornsvenskan? (1 p)

d). Ge exempel ur texten på

bestämd form singularis nominativ,

bestämd form sing. genitiv,

b.f. sing. dativ

b.f. sing. ackusativ

av substantivet *asne* ’*åsna*’. Ange rad m.m., så att det tydligt framgår, vilket ord du syftar på. Det räcker med ett exempel på varje form. (6 p)

e) Texten är en religiös översättningstext, och det förekommer flera gamla lånord från latin/grekiska i den. Ge två exempel ur texten och försök ange varför de orden lånats in. (OBS! Jag frågar naturligtvis inte efter *Sanctus Ieronymus*) (2 p.)

f) Finn i lejontexten 4 olika former av verbet 'gå', ange tydligt på vilken rad de förekommer och förklara vilken verbform det rör sig om. (4 p.)

g) Välj en mening i lejontexten som är mer än tio ord lång och översätt den till nysvenska. Stryk under den mening som du har valt i texten ovan. (2 p.)

Text 2. S. Luce Euangelium Annat Capitel, verserna 8-20 ur *Biblia, Thet är All then Helgha Skriff, på Swensko (Gustav Vasas Bibel, GVB) 1541*

8. Och j then samma egnden woro någhre Heerदार, the ther wakadhe och höllo wård om nattena offuer sin hiord.

9. Och sij, Herrans Ängel stoodh när them, och Herrans klarheet kringskeen them, och the wordho stoorligha förfäradhe.

10. Och sade Ängelen til them, Warer icke förfäradhe, Sij, iagh bodhar idher stoor glädhi, hwilken allo folckena widerfaras skal,

11. Ty jdagh är idher födder Frelsaren, som är Christus Herren, j Daudiz stadh.

12. Och thetta skal wara idher för tekn. J skole finna Barnet swept j lindaklädher, nedherlagdt j enn krubbo.

13. Och strax wardt medh Ängelen itt stoort taal aff then himmelska häärskaran, the ther loffuadhe Gudh, och sadhe,

14. Ära ware Gudh j högden, Och på jordenne fridh, Och menniskiomen en godh wilie.

15. Och thet begaff sigh, at Änglanar foro jfrå them vp j himmelen, och Heerdanar begynte säya emellan sigh, Lät oss nu gå til Bethlehem, och see thet som wij hördt skeedt wara, thet Herren oss vppenbarat haffuer.

16. Och the gingo hasteligha, och funno Mariam och Joseph, och Barnet nedherlagdt j krubbon.

17. Och tå the thet seedt hadhe, berychtadhe the vth hwadh them sagdt war om thetta Barnet.

18. Och alle the thet hörde, förundradhe sigh på the ting, som them sagd woro aff Heerdhanar, 19. Men Maria gömde all thenna ordh, betrachtandes them j sitt hiertha,´.

20. Och Heerdanar gingo tillbaka igen, prisadhe och loffuadhe Gudh, offuer alt the hördt och seedt hadhe, såsom them sagt war.

Text 3: Evangelium enligt Lukas, kapitel 2, verserna 8-20, ur *Bibeln* eller *Den heliga skrift 1917*

8. I samma nejd voro då några herdar ute på marken och höllo vakt om natten över sin hjord.

9. Då stod en Herrens ängel framför dem, och Herrens härlighet kringstrålade dem; och de blevo mycket förskräckta.

10. Men ängeln sade till dem: »Varen icke förskräckta. Se, jag bådard eder en stor glädje, som skall vederfaras allt folket.

11. Ty i dag har en Frälsare blivit född åt eder i Davids stad, och han är Messias, Herren.
12. Och detta skall för eder vara tecknet: I skolen finna ett nyfött barn, som ligger lindat i en krubba.»
13. I detsamma sågs där jämte ängeln en stor hop av den himmelska härskaran, och de lovade Gud och sade:
14. »Ära vare Gud i höjden, och frid på jorden, bland människor till vilka han har behag!»
15. När så änglarna hade farit ifrån herdarna upp i himmelen, sade dessa till varandra: »Låt oss nu gå till Betlehem och se det som där har skett, och som Herren har kungjort för oss.»
16. Och de skyndade åstad dit och funno Maria och Josef, och barnet som låg i krubban.
17. Och när de hade sett det, omtalade de vad som hade blivit sagt till dem om detta barn.
18. Och alla som hörde det förundrade sig över vad herdarna berättade för dem.
19. Men Maria gömde och begrundade allt detta i sitt hjärta.
20. Och herdarna vände tillbaka och prisade och lovade Gud för allt vad de hade fått höra och se, alldeles såsom det blivit dem sagt.

2. Frågor till text 2.

- a) Ord i Text 2 (Gustav Vasas bibel) som *begaff*, *begynte*, *beskatta* (v. 15) och *betrachtandes* (v. 19) bär vittne om att svenskan påverkats av ett annat språk. Vilket? (1 p.)
- b) I Text 2 (GVB) visar stavningen ibland (men inte alltid) att en vokal är lång. Hur sker det? Ge fyra exempel ur texten. (2 p.)
- c) I Text 2 finns i bisatserna en ordföljd som avviker från nusvenskans. Den kan åtminstone delvis förklaras med påverkan från ett annat språk. A. Vilket språk? B. Ge två exempel på denna bisatsordföljd och kommentera dem kort (1+3 p.)

3. Frågor till text 3

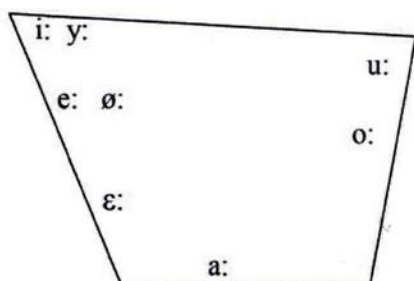
- a) Böjningssystemet har "förenklats" mycket från Text 2 till Text 3. Välj ut tre substantiv som är kasusböjda i Text 2 och som förekommer i motsvarande verser i Text 3. Hur uttrycker Text 3 "samma sak" utan att ha tillgång till kasusböjning? Resonera. (4 p.)
- b) I Text 3 (1917) förekommer ännu pluralböjning av verb. Ge ett exempel på 2 person pluralis och ett exempel på 3 person pluralis. (2 p.)

4. Redogör kortfattat och med inskriften **ek hlewagastiR holtijaR horna tawido** som utgångspunkt för minst tre av de djupt ingripande förändringar som inträffade under urnordisk tid. (3 p.)

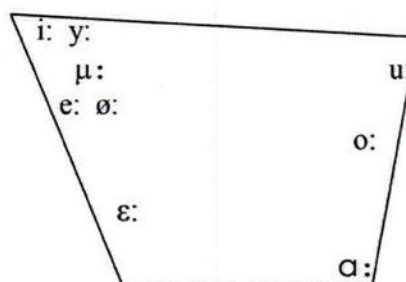
5. Vad är *futhark*? (1 p.)

6. Under 1300-talets hälft senare övergår (central)svenskans långa a-ljud till ett långt å-ljud. Detta sätter igång en kedja av förändringar hos de långa vokalernas uttal, en så kallad *push chain*. Kommentera. Utgå i ditt resonemang från de fornsvenska motsvarigheterna till nusvenskans *år, sol, hus*. (4 p)

klassisk fornsvenska

nusvenska

7. Vad är språkhistoriskt sett fel i satsen "Tomten äro vaken"? (1p)
8. I nusvenskan har vi rester från fornsvenskans rika böjningssystem. Vad är förklaringen till följande uttryck?
- till bords, till sjöss*
 - Låtom oss sjunga*
 - stå i ljusan låga*
 - i så måtto, till salu*

Identifiera dessa ändelser. Försök att ge en språklig förklaring till varför orden i d) har olika ändelsevokaler. (5 p.)

9. Olof von Dalins *Then swänska Argus* markerar inledningen till en ny epok i språkhistorien. Vad kallas denna epok och varför förknippas den med Olof von Dalin? Vad var *Then swänska Argus*? (2 p.)

10. Det centrala ordförrådet i svenskan består till stor del av arvord. Svenskan har dock ständigt varit utsatt för påverkan från andra språk.

- Förklara kort vad som menas med arvord och lånnord. (1 p.)
- Redogör i korta drag och ge belysande exempel på ord som lånats in under nusvensk tid (2 p.)

